

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2559 จำนวน 6,860 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางของประกอบความเรียง
3. วิเคราะห์การศึกษายทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550 : 55)
4. วิเคราะห์ข้อมูล การศึกษายทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เปรียบเทียบตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test)
5. วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษายทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')
6. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษายทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลของครูผู้สอน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมาก จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 50.96 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานน้อย จำนวน

178 คน คิดเป็นร้อยละ 49.04 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 47.93 สถานศึกษานขนาดกลาง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 36.09 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.98

2. บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างทีมงาน ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ และด้านการกระตุ้นให้บุคลากรสร้างเป้าหมายด้วยตนเอง

3. การเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีดังนี้

3.1 บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ดังต่อไปนี้

1. บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในยุคการปฏิรูปการศึกษาไทย ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกข้อมูลข่าวสาร ภาวะแห่งการแข่งขันที่ไร้พรมแดน และภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการปรับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ผู้บริหารจึงต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ นับเป็นปัจจัยแรกของบุคคลที่จะให้การยอมรับ นับถือ และเกิดความศรัทธาในตัวผู้นำ รวมถึงสมรรถนะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ความสามารถในการคิดซับซ้อนหรือหลายชั้น ความสามารถ

ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถด้านพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นได้มากขึ้น ความไวต่อการรับรู้วัฒนธรรม ความสามารถในการวิเคราะห์กระบวนการ และความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้น นอกจากนี้คุณลักษณะที่ไม่ควรมองข้ามในการเป็นผู้นำคือ คุณลักษณะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบไปด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง มีวินัยในตนเอง การสร้างแรงจูงใจ ความเข้าใจผู้อื่น และทักษะทางสังคม (สมุทร ชำนาญ. 2556 : 93 - 94) สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ผู้ตามนำมาเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำตนเองได้ ในการนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารควรดึงความสามารถของผู้ตามออกมา โดยอาจอาศัยศิลปะการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามมีความปรารถนาที่จะกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่คิดว่ามีคุณค่าด้วยความเต็มใจของบุคคลในการที่จะอุทิศกายและใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยได้รับผลรางวัลของผลตอบแทนการกระทำนั้นเป็นสิ่งจูงใจ (สัมมา รชนีศย์. 2553 : 133 - 134) เพื่อให้ผู้ตามสามารถพัฒนาและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ภารกิจใหม่ ๆ ขึ้นมา มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งในการบริหารงานในองค์กรที่ขาดมิได้ก็คือ ผู้บริหารควรมีจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้นำ โดยการเคารพนับถือผู้อื่น การบริการผู้อื่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และการสร้างระบบกลุ่ม (Northhouse. 2004 : 311) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารจึงจำเป็นต้องผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพความสามารถในการกระตุ้น แนะนำ ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพของการเป็นผู้นำตนเองที่มีอยู่ทำงานให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของงานสูงสุด และกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ตามได้พัฒนาตนเอง ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องบริหารงานที่มีลักษณะเป็นผู้นำชั้นยอด หรือภาวะผู้นำเหนือผู้นำตามแนวคิดแมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims. 1989 : 52) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา อินทรีย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณดี ชายสมุทร (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่าได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพ และต้องผ่านการพัฒนาอย่างเข้มสำหรับครูผู้ช่วยกับในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ที่รวดเร็ว และทันสมัย ทำให้สามารถเข้าถึงสื่อและองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางความคิด อันส่งผลให้มีแนวคิด มุมมองในการพิจารณา วิวินิจฉัย เรื่องราวต่าง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกับครูที่มีประสบการณ์มาก ทั้งนี้ประสบการณ์ ถือเป็นรูปแบบหนึ่งในของการพัฒนาในระหว่างการทำงาน เป็นองค์ประกอบในการสร้างประสิทธิผล ในการนำ สามารถแก้ไขปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ในระหว่างการทำงาน ได้อย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ตรง จากการทำงานในอดีตนับว่าเป็นบทบาทสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจในการกิจต่าง ๆ ขององค์กร ทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคต ประสบการณ์ตรงของผู้นำและผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรเป็นสิ่งที่ช่วยเกิด ประสิทธิภาพต่อภาวะผู้นำขององค์กรโดยตรง ซึ่งการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำมี 3 ปัจจัย คือ ประสบการณ์ที่ทำหาย แหล่งประสบการณ์ และขอบเขตของประสบการณ์ (DuBrin, 2010 : 448) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ที่เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้ตาม ให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ มีการกระจายอำนาจ การพัฒนาและกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค ภารกิจใหม่ ๆ ขึ้นมา มีลักษณะภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเสริมสร้างให้ผู้ตามทุกคนสามารถ เป็นผู้นำตนเองได้ (บุตรี จารุโรจน์ 2549 : 1) ซึ่งการส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเอง โดยมีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและ ความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 20 ชั่วโมงต่อคน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ดังนั้น ไม่ว่าครูที่มีประสบการณ์มากหรือน้อยเพียงใดก็มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทธา ชนะสิทธิ์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ เหนือผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนอำเภอลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน อำเภอลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ ะโร (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ไม่ว่าสถานศึกษาที่มีขนาดใดก็ตาม ต่างก็มีภารกิจในการบริหาร

สถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตามต้องการ ซึ่งผู้บริหารใช้หลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยึดหลักการกระจายอำนาจ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป (จรัส อติวิทยากรณ์. 2554 : 67 - 69) เพื่อปรับให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษายุคใหม่ มีความจำเป็นที่ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีอำนาจและความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อประโยชน์เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 30 - 31) ซึ่งเป็นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะ และบทบาทของภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกับภารกิจในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นการทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบการบริหารที่ดี มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือกลยุทธ์ของสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้าน โครงสร้าง และมีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีความสามารถโดยการนำกลยุทธ์การเป็นผู้นำเหนือผู้นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ กลยุทธ์ผู้นำในตนเองเพื่อให้การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การให้รางวัลกับความสำเร็จตามเป้าหมายที่เกิดจากการทำงาน และส่งเสริมความคิดที่มีประสิทธิภาพ (Manz and Sims. 1989 : 78 - 80) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสถานศึกษาขนาดใดก็ตาม ก็จำเป็นต้องพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป นิ่มมาก (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัชา ธรรมลิขิต (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการแสดงบทบาทเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง โดยการพัฒนาให้บุคลากรมีการแสดงออกทางภาวะผู้นำ ส่งเสริมให้บุคลากรแสดงออกถึงการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการกระตุ้นพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ตามสามารถลอกเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ได้

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยสร้างแรงจูงใจ กระตุ้น และเสริมแรงให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบวินัย ประเพณี และค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งผู้นำให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร

3. ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการสร้างรูปแบบทางความคิดบวก โดยให้บุคลากรมีวิธีการประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยได้อย่างราบรื่น กระตุ้นให้บุคลากรมองโลกในแง่บวกและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและองค์กร ส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าของบุคลากร และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในองค์กร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษาทักษะภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด